Lietas arhīva Nr. SKC-2347-15

LĒMUMS

Rīgā 2015.gada 29.aprīlī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnesis referents V. Jonikāns
tiesnese M. Senkāne
tiesnese A. Vītola

izskatīja rakstveida procesā pieteicēja /pers. A/ (/pers. A/) blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 18.februāra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesneses 2014.gada 11.decembra lēmums par atteikšanos pieņemt /pers. A/ pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu.

Civillietu departaments

k o n s t a t ē j a

[1] /pers. A/ 2014.gada 10.decembrī Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā vērsies ar pieteikumu par juridiskā fakta konstatēšanu.

/pers. A/ lūdzis konstatēt faktu, ka viņš, Kazahstānas Republikas pilsonis, ir uzskatāms par latvieti Pilsonības likuma 1.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumu izpratnē.

Pieteikuma pamatojumā minēti šādi apstākļi.

[1.1] /pers. A/ saskaņā ar ierakstu viņa Kazahstānas Republikas pasē ir krievs. Taču viņa vecāmāte ir latviete, līdz ar to atbilstoši Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 3.panta pirmajai daļai viņš būtu tiesīgs mainīt tautības ierakstu uz vecvecāku tautību, proti, ierakstīt, ka viņš ir latvietis. Tomēr minētā Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma norma attiecas tikai uz Latvijas Republikas pilsoņiem, pilsoņiem un bezvalstniekiem, un /pers. A/ kā Kazahstānas pilsonim nav iespējams mainīt tautības ierakstu saskaņā ar šo regulējumu.

Savukārt Kazahstānas Republikas normatīvie akti nepieļauj tautības ieraksta maiņu uz vecvecāku tautību, bet gan tikai uz vecāku tautību.

[1.2] Pieteicējam nav citas iespējas panākt viņa atzīšanu par latvieti, kā vien konstatēt šo faktu tiesas ceļā. Fakta konstatēšana nepieciešama jautājuma izskatīšanai par /pers. A/ reģistrēšanu par Latvijas Republikas pilsoni.

Pieteikums pamatots ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 3.punkta „c" apakšpunktu, Civilprocesa likuma 288.panta pirmo un trešo daļu, 289.pantu, 290.pantu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesneses 2014.gada 11.decembra lēmumu pieteikuma pieņemšana atteikta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 1.punktu, minot šādus motīvus.

[2.1] Konkrētajā gadījumā normatīvie akti paredz noteiktu kārtību tautības ieraksta maiņai, proti, Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 3.pants, 4.pants, 6.pants, 7.pants, 8.pants regulē dokumentu iesniegšanas kārtību dzimtsarakstu nodaļai, lēmuma pieņemšanas kārtību un arī lēmuma pārsūdzēšanas kārtību.

[2.2] Pieteikumā turklāt norādīts, ka arī Kazahstānas Republikā, kuras pilsonis ir pieteicējs, pastāv noteikta kārtība, kā grozāms ieraksts par tautības maiņu.

Tā kā pastāv normatīvajos aktos noteikta kārtība tautības ieraksta maiņai, nav pieļaujama šāda fakta konstatēšana tiesas ceļā, jo Civilprocesa likuma 288.panta trešā daļa pieļauj tikai tādu faktu konstatēšanu tiesas ceļā, kuru konstatēšanai normatīvie akti neparedz citu kārtību.

[3] Izskatot pieteicēja blakus sūdzību, ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 18.februāra lēmumu Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesneses 2014.gada 11.decembra lēmums atstāts negrozīts, bet blakus sūdzība noraidīta.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 447.[1] panta otrajai daļai atzīstot, ka Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesneses 2014.gada 11.decembra lēmumā ietvertie motīvi ir pareizi un pietiekami, Civillietu tiesas kolēģija pievienojusies pārsūdzētā lēmuma motīviem, sīkāk iztirzājot jautājumu par priekšnosacījumiem pieteikuma iesniegšanai par juridiska fakta konstatēšanu.

[4] Blakus sūdzībā /pers. A/ lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 18.februāra lēmumu un izlemt jautājumu pēc būtības, kā pamatargumentu minot to, ka pieteikums nav īsti vērsts uz tautības ieraksta maiņu, bet uz nepieciešamību konstatēt faktu, ka viņš - /pers. A/ - ir atzīstams par latvieti Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē.

[5] Izskatījis blakus sūdzību, Civillietu departaments atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir atceļams un, izlemjot jautājumu pēc būtības, pieteikuma pieņemšana atsakāma tā iemesla pēc, ka pieteikums vispār nav pakļauts izskatīšanai Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Savu atzinumu Civillietu departaments pamato ar tālāk minētajiem motīviem.

[6] Civilprocesa likuma 1.pants, kas paredz personu tiesības uz aizskarto un apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā, attiecas uz tiesā izskatāmajām civillietām kā prasības tiesvedības, tā sevišķās tiesāšanas kārtībā.

Minētā likuma norma tādējādi nozīmē to, ka pieteikumi par juridisku faktu konstatēšanu Civilprocesa likuma 37.nodaļas kārtībā var būt izskatīšanas priekšmets attiecībā uz tādiem nodibināmajiem juridiskajiem faktiem, kuriem ir nozīme privāttiesisko attiecību rašanās, grozīšanās vai izbeigšanās gadījumā.

No /pers. A/ pieteikuma izriet, ka juridiskā fakta konstatēšana, ka viņš uzskatāms par latvieti, ir nepieciešama Latvijas pilsonības iegūšanai.

Kārtību, kādā iegūst Latvijas pilsonību, nosaka Pilsonības likums un uz šā likuma pamata izdotie Ministru kabineta 2013.gada 24.septembra Noteikumi Nr.974 „Kārtība, kādā personu reģistrē par Latvijas pilsoni". Atbilstoši šiem noteikumiem iesniegumu personas reģistrēšanai par Latvijas pilsoni un tam pievienotos dokumentus izskata Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

/pers. A/ pretendē uz Latvijas pilsonību pēc Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 3.punkta, kurā noteikts, ka Latvijas pilsonis ir latvietis vai līvs, kurš Latvijā ir apliecinājis likumā izvirzītos trīs nosacījumus.

Pilsonības institūts kā tāds un Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde kā valsts pārvaldes iestāde apliecina, ka šajā procesā veidojas attiecības starp pilsonības iegūšanas pretendentu un valsti, un tām ir publiski tiesisko attiecību raksturs. Visi ar šo procesu saistītie jautājumi ir izšķirami administratīvā procesa kārtībā attiecīgi vai nu iestādē vai tiesā.

No minētā izdarāms secinājums, ka vispārīgās jurisdikcijas tiesas kompetencē neietilpst pieteikumu izskatīšana par administratīvajā procesā nepieciešamiem un svarīgiem juridiskajiem faktiem. Tādējādi ne rajona tiesas tiesnesei, ne apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai nebija pamata risināt jautājumu par šā pieteikuma pieņemamību Civilprocesa likuma 288.panta kontekstā, jo minētā norma konkrēti un Civilprocesa likums vispārīgi šajā gadījumā nav piemērojams.

[7] Iepriekšminēto atzinumu apstiprina Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmās daļas 3.punkts. Tajā, norādot, kāds var būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā, minēts, ka privātpersona var iesniegt administratīvajā tiesā pieteikumu par no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu (konstatēšanas pieteikums), ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1. un 2.punktā minēto pieteikumu, tas ir, ar pieteikumu par administratīvā akta izdošanu, atcelšanu, spēkā esamību vai atzīšanu par prettiesisku, vai ar pieteikumu par iestādes faktisko rīcību.

Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka konstatēšanas pieteikums ir pieļaujams ne tikai tad, ja ir jākonstatē noteiktu publiski tiesisku attiecību pastāvēšana kopumā vai pastāvēšana ar citu saturu, nekā uzskata kāds no administratīvā procesa dalībniekiem, bet izņēmuma kārtā var tikt konstatēta arī kāda tiesisko attiecību elementa pastāvēšana, piemēram, no tiesiskajām attiecībām izrietoša noteikta tiesība vai pienākums, ja administratīvā procesa dalībnieku starpā par to pastāv strīds. Būtībā konstatēšanas pieteikums administratīvajā procesā ir līdzīgs pieteikumam par juridiska fakta konstatēšanu civilprocesā (*sk. Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 15.marta spriedumu lietā Nr. SKA-172, 2009.gada 26.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-263)*.

[8] Arī Senāta Civillietu departaments ir atzinis, ka pieteikums par juridisko faktu, kas attiecas uz publisko tiesību jomu, nav pakļauts vispārējās jurisdikcijas tiesai *(sk. Senāta Civillietu departamenta 2012.gaad 22.februāra spriedums, lieta Nr. SKC-88/2012).*

[9] Civillietu departaments *obiter dictum* vērš pieteicēja uzmanību uz pieteikumam pievienoto Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas vadošās vecākās referentes I.Parādnieces informatīvo vēstuli par nepieciešamību iesniegt dokumentu par tautības maiņu no *krievs* uz *latvietis.* Kā iespējamais dokuments ir minēts arī tiesas spriedums.

/pers. A/ pieteikuma mērķis, kā izriet no tā satura, ir konstatēt, ka viņš „(..) uzskatāms par latvieti", tajā pašā laikā saglabājot tautību *krievs*, kas tiesiski nav iespējams, jo vienai personai vienlaikus nevar būt divas tautības.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 3.punktu, 132.panta pirmās daļas 1.punktu, Civillietu departaments

n o l ē m a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 18.februāra lēmumu atcelt.

Atteikties pieņemt /pers. A/ pieteikumu par juridiskā fakta konstatēšanu (pieteikums nav pakļauts vispārējās jurisdikcijas tiesai).

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	V. Jonikāns
Tiesnese	M. Senkāne
Tiesnese	A. Vītola